

บทคัดย่อ

ชื่อภาคานิพนธ์ : จิตลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคมะเร็ง
ของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อผู้เขียน : นายมงคลชัย อึ้งสายเชื้อ

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปี : 2544

การศึกษาเรื่อง จิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยในศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคมะเร็ง 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชีวิตสังคม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพสมรส กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคมะเร็ง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตนเอง มุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง และค่านิยมด้านชีวิตและสุขภาพ กับ พฤติกรรมใช้ยาของผู้ป่วยแผนกผู้ป่วยในของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นผู้ป่วยที่เข้าพักรักษาตัวในแผนกผู้ป่วยในของศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคมะเร็ง จังหวัดอุบลราชธานี ในระหว่างวันที่ 1 - 10 กันยายน 2544 จำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ 1) แบบสอบถามภูมิหลัง (ปัจจัยด้านชีวิตสังคม) 2) แบบวัดพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วย 3) แบบวัดค่านิยมด้านชีวิตและสุขภาพ 4) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนเอง และ 5) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ในกรณีผู้ป่วยมีระดับการศึกษาต่ำและการใช้แบบสอบถามในกรณีมีการศึกษาสูง สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) หรือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation)

(2)

ผลการศึกษาดังนี้

1) ผู้ป่วยในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสม กล่าวคือ ร้อยละ 77.6 มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมถึงเหมาะสมที่สุด โดยมีพฤติกรรมการใช้ยาที่ยังต้องปรับให้เหมาะสมดังนี้ คือ ยาที่กินก่อนอาหารต้องกินก่อนอาหารครึ่งชั่วโมง ยาแก้ปวดต้องกินตามที่แพทย์สั่งโดยเคร่งครัด และก่อนใช้ยาทุกครั้งต้องสังเกตคู่มือ ความเข้มข้น และลักษณะอื่น ๆ ของยาก่อนเสมอ

2) ปัจจัยด้านชีวสังคม ได้แก่ อาชีพ วุฒิการศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การใช้ยาของผู้ป่วย โดยผู้ป่วยที่มีอาชีพ เกษตรกรรม มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมน้อยกว่าผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือจบประถมศึกษา มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสม น้อยกว่าผู้ป่วยที่จบการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา และผู้ป่วยที่มีรายได้ น้อยกว่า เดือนละ 5,000 บาท มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมน้อยกว่าผู้ป่วยที่มีรายได้ มากกว่า เดือนละ 5,000 บาท ส่วนตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ อายุ เพศ และสถานภาพการสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสม

3) จิตลักษณะ 1 ด้าน คือ ค่านิยมด้านชีวิตและสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วย กล่าวคือ ผู้ป่วยที่มีลักษณะให้คุณค่าต่อสุขภาพสูง มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมกว่าผู้ป่วยที่มีลักษณะให้คุณค่าต่อสุขภาพต่ำ ส่วนจิตลักษณะอีก 2 ด้าน คือ ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยา

ผลการศึกษาดังนี้ทำให้ทราบถึงจิตลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ป่วยโรคมะเร็ง รวมทั้งมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา หรือเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสมดังนี้ คือ 1) เกษตรกรต้องแนะนำวิธีใช้ยาให้แก่ผู้ป่วยอย่างละเอียด เพื่อให้มีพฤติกรรมการใช้ยาที่เหมาะสม 2) โรงพยาบาลผู้ป่วยโรคมะเร็งควรมุ่งเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้ยาให้แก่ผู้ป่วยที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีการศึกษาดังแต่ประถมศึกษาลงมา และมีรายได้ น้อยกว่าเดือนละ 5,000 บาท 3) โรงพยาบาลผู้ป่วยโรคมะเร็ง ควรจัดให้มีโครงการเสริมสร้างจิตลักษณะด้านค่านิยมชีวิตและสุขภาพให้แก่ผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของการมีสุขภาพที่ดี

ABSTRACT

Title of Thesis : Psychological Characteristics Related to Drug Use Behavior of Cancer Patients at the Cancer Control and Prevention Center in Ubonratchathani Province

Author : Mr.Mongkonchai Ungsaichua

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2001

The study was conducted for 3 main objectives : 1) to find out the cancer patients' drugs use behavior , 2) to identify the relationship between the bio-social variables -- i.e., sex, age, education, income, occupation, and marital status- with the cancer patients' drug use behavior , and 3) to point out the relationship between the three psychological characteristics-- namely, belief in internal locus of control , future orientation and self-control , and life and health value-- and the cancer patients' drug use behavior. The data were collected from 107 cancer patients admitted in the In-patient Department of the Cancer Control and Prevention Center in Ubonratchathani Province. The data were collected during September 1-10 ,2001. A questionnaire used for data collection was composed of 5 parts : 1) background information (bio-social variables), 2) the patients' drug use behavior scale, 3) life and health value scale, 4) belief in internal locus of control scale , and 5) future orientation and self-control scale . In collecting the data, the researcher interviewed the patients whose education was poor and distributed copies of the questionnaire to fill out for educated patients.

The statistics used for testing the hypotheses were t-test , One - Way Analysis of Variance or F-test , and Pearson' Product - Moment Correlation .

The findings were summarized as follows :

1) Most of the cancer patients in the sample group were found to have an appropriate drug use behavior. That is, 77.6 percent had appropriate to the most appropriate behavior in drug use . However, some might have to adjust their drug use behavior . For example, they had to take the medicine half an hour before a meal if that medicine was prescribed so. They had to strictly follow the doctor's order when taking analgesic drug . Before taking medicines, they always had to notice their color and others

2) The bio-social factors found to be significantly related to the patients' drug use behavior were occupation, education and income. In fact, farmers were found to have the least appropriate drug use behavior . The patients who had no education or who finished primary education had a less appropriate drug use behavior than those who had higher education. The patients whose income was lower than 5,000 baht a month had a less appropriate drug use behavior than those whose income was higher. Other factors, i.e., age, sex and marital status were found to have no relationship with the patients' drug behavior

3) The life and health value was found to have a positive relationship with the patients' drug use behavior. That is , the patients who gave a higher value to health will use drug more appropriately than those who gave a low value to health . The other two psychological characteristics as--that is , belief in internal locus of control and future orientation and self-control -- were found to have no relationship with the patients' drug use behavior.

The findings revealed the psychological factors related to the cancer patients' drug use behavior . The following recommendations were made to build the patients' correct drug use habit.

1) The pharmacist must give detailed instructions about taking medicine to the patients so that they can use medicines appropriately .

2) The hospitals should clearly inform cancer patients the correct way of taking medicines. Particularly, the farmer whose education was poor and those whose income was lower than 5,000 baht a month .

3) The hospitals should setup a project that help the patients build the correct life and health value so that they will realize the benefit and value of good health.